

**REFLECȚII LA CARTEA LUI APOSTOLOS DOXIADIS
UNCHIUL PETROS ȘI CONJECTURA LUI GOLDBACH
(HUMANITAS 2003)**

**REFLECTIONS ABOUT APOSTOLOS DOXIADIS BOOK
UNCLE PETROS AND GOLDBACH'S CONJECTURE
(HUMANITAS 2003)**

Francisc SCHNEIDER

Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad

Facultatea de Medicină Generală

Abstract

Apostolod Doxiadis is a writer whose international best seler about "Uncle Petros" is a novel of mathematical obsession. A mathematician which spent his life devoting his effort a too difficult problem: "every even number greater than 2 was the sum of at least one pair of primes".

Key words: *mathematic, obsession, Goldbach's conjecture*

Cuvinte cheie: *matematică, obsesie, conjectura lui Goldbach*

Matematica este pentru mine o "Fata Morgana"; o văd mereu la o distanță intangibilă, mă farmecă dar nu pot s-o posed.

Niciodată nu am excelat în acest domeniu și cu toate acestea, de fiecare dată când dau de vreo curiozitate matematică nu mă pot abține s-o citesc. Mă gândesc cu admirație la Pitagora din Samos și la teorema care-i poartă numele, la Euclid din Alexandria – părintele geometriei, la Archimede din Siracuză și la principiul cu același nume, la Pascal din Clemont – inventatorul primului calculator mecanic și...și...și.... Era să uit de Leonardo Pisaro Fibonacci din Italia secolului XII-XIII, cu enigmaticele secvențe care-i poartă numele: ...2 ...3 ...5 ...8 ....13 ....21 ...34 ...55 ...89 ...144...,etc., la care fiecare număr este suma celor două precedente și împărțind oricare din numerele secvenței cu numărul care-l urmează se obține 0,618, denumit număr de aur, număr pe care Leonardo Da Vinci îl denumea " Divina Proporție". Sunt supoziții care intuiesc că secvențele lui Fibonacci ar avea legătură cu fractali și haos, dar și cu regulile organizării ADN-urilor din plante și animale, ar putea explica mutațiile virusurilor și patogenitatea lor.

Mai știam de o curiozitate matematică,cum că, orice număr par mai mare decât 2 este suma a două numere prime: $10=7+3$, $32=13+19$, $84=67+17$ și așa mai departe. Nu știam a cui este până am dat de cartea lui Apostolos Doxiadis. Este tocmai Conjectura lui Goldbach. Cât despre carte și autorul ei, a avut parte de elogiul răsunătoare, culminând cu ale marelui matematician Michael Atiyah, care afirma că este " o poveste a matematicii ca un roman polițist de mare farmec".

Autorul, copil minune al generației postbelice (născut în 1953), pasionat în egală măsură pentru matematică și artă, la 30 de ani era deja cunoscut ca realizator de film dar și ca scriitor. A

scris eseuri cu teme matematice, dar capodopera este cartea de față, apărută în 1992, și la apariția versiunii engleze, în anul 2000, dobândește rapid o recunoaștere universală.

Eroii cărții sunt unchiul Petros și cel mai iubit dintre nepoți – povestitorul. Unchiul – profesorul Petros Papachristos, ex-profesor de analiză la Universitatea din Munchen, cotel drept ratat de rudele sale – oameni de afaceri, apare, în urma căutărilor insistente ale nepotului, un mare matematician care, după faima dobândită în tinerețe, se autoexclue din viața științifică, consacându-se rezolvării uneia dintre cele mai grele probleme ale matematicii. Sub imperiul admirației pentru unchi, nepotul se decide să devină matematician. Unchiul caută, prin orice mijloace, mai ales prin dificile probleme matematice, să-l descurajeze, dar cu toate acestea, după mai multe situații tulburi, hotărârea rămâne definitivă. Revolta la adresa unchiului, după un an de universitate, îl îndeamnă la o confruntare și reproș pentru viața irosită inexplicabil.

Unchiul Petros îi povestește viața, dominată de pasiunea pentru matematică. Studiile universitare la Berlin, Zurich, Cambridge și contactul cu mari matematicieni i-a dezvoltat intuiția profundă, cerută de o cercetare avansată. A participat la cercetări, dar două publicații, deosebit de apreciate, au rămas singurele care au intrat în literatura de specialitate, unicele, pentru că s-a consacrat cu totul pentru rezolvarea Conjecturii lui Goldbach. S-a retras la Catedra de Analiză al Universității din Munchen unde, fără să fie încărcat cu activitate de predare și fără obligații colaterale, s-a putut consacra cercetărilor legate de aceasta. Începu să lucreze printr-o abordare analitică, în mare secret, mascând chiar și cererile bibliografice solicitate. Devenise paranoic. Obținuse câteva rezultate notabile care i-ar fi adus recunoaștere în elita matematicienilor, însă nu le-a publicat ca să nu se cunoască unde țintește. Împlinise 30 de ani, era surmenat și suferind, ceru un concediu de doi ani cu promisiunea de a finaliza și cercetările. S-a izolat complet într-o zonă muntoasă, singura relaxare fiind jocul de șah, în care s-a făcut remarcat de localnici. Hotărâse să publice două din descoperirile sale, pe care le tăinu ani de zile. Se întoarce la Munchen să elaboreze monografia și să continue îndatoririle pedagogice. Manuscrisul trimis spre verificare s-a întors cu menținunea că domeniul a fost abordat și publicat. Anii de tăcere și apoi de izolare s-au răzbunat. Se răspândise zvonul cu privire la ghinionul lui din cauza amânării publicării unor lucrări importante, dar faima lui ca matematician de vârf sporise, cu atât mai mult că se știa domeniul preocupărilor sale. A fost invitat la Cambridge pentru un an unde, de data asta, discuta rezultatele cercetărilor sale. Părerile colegilor au fost îndoielnice. Începu să aibă viziuni matematice, majoritatea supărătoare, cu mesaje de înfrângere. În aceeași perioadă a apărut teoria incompletudinii: “orice anunț nedemonstrabil poate fi, în principiu nedemonstrabil, sau, orice ipoteză nesoluționată sau conjectură ar putea fi a priori de nedemonstrat”. Acesta a fost începutul sfârșitului. Devine clară existența unei probabilități definite ca să rătăcești printr-un labirint cu o infinitate de fundături și ieșire să nici nu existe. Urmează o agonie științifică de decenii, cu retragere în singurătate, zbucium înăbușit de treburi diverse, coșmaruri matematice și în final un delir de reușită cu final funest.

Acestea reprezintă esența cărții. Există însă și amănunte romantice, ale unchiului, confruntări diverse, caracteristice epocii de la începutul secolului XX, cu cele două conflagrații mondiale, până la deceniul șapte, cu nuanțări politice și referiri sociale. Și, intercalate, zbuciumul nepotului legat de alegerea carierei, apoi a tumultoasei vieți la universități de elită, dincolo de ocean, confruntări, și în final singurul sprijin în alinarea suferinței unchiului.

În concluzie, romanul, pe lângă incontestabila valoare literară, ascunde și remarcabile învățăminte pentru oamenii de știință: vocație pentru domeniul ales, pregătire la cel mai înalt nivel, confruntare de idei, participare activă la viața academică, publicarea realizărilor, și toate acestea, în special în primele decenii de activitate.

Bibliografie:

1. Apostolos Doxiadis: *Uncle Petros and Goldbach's conjecture*, Bloomsbury, New York, 2000
2. Amir R. Alexander: *Tragic Mathematics*, ISIS (Chicago Journals), 2006, 97, 714-726.
3. Gilbert Adar: *The unfinished symmetry*, *The Independent*, 18 March 2000.
4. *** *Stiința antică și medievală*, Ed. Stiințifică. București, 1970.